

садочком стояв в кінці алеї. Не слід змішувати прикметник pretty з прислівником pretty, який має значення «досить», «доволі» і поєднується тільки з прикметниками і прислівниками: pretty hot – досить жарко; pretty much – доволі багато: He himself was a good steady workman, and, as such, pretty certain of steady employment. – Він був хорошим робочим і, як такий, був досить впевнений у постійній роботі [1, с. 24].

Література:

1. Потапова І.О. Короткий словник синонімів англійської мови. Л.: Державне учбово – педагогічне видавництво міністерства освіти РРФСР, Ленінградське відділення, 1957. С. 20–24.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-073-5-2-25>

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ У НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТАХ

Гончарова В. Б.

викладач

*Відокремленого структурного підрозділу
«Херсонський політехнічний фаховий коледж
Державного університету «Одеська політехніка»*

Пестушко А. В.

викладач

*Відокремленого структурного підрозділу
«Херсонський політехнічний фаховий коледж
Державного університету «Одеська політехніка»
м. Херсон, Україна*

Складним є питання про переклад міжнародних стандартів і псевдо-інтернаціональних слів. Науковий стиль – це один з функціональних стилів загальнолітературної мови, який обслуговує сферу науки і виробництва. У всіх наукових текстах зустрічається великий відсоток інтернаціональних слів. Технічний та науковий процес перекладу потребує від перекладача високий рівень володіння іноземними мовами, необхідними знаннями в сферах теми перекладу і вільної орієнтації в науково-технічній термінології.

Під категорію інтернаціональної лексики потрапляють слова, які існують в декількох мовах, маючи при цьому ідентичне значення. Інтернаціоналізм – слова, що збігаються за своєю формою (ураховуючи відповідні звукових, графічних одиниць в конкретних мовах) з повним або частковим змістом, що виражають поняття міжнародного характеру зі сфер культури, науки, політики, техніки і функціонують в різних неспоріднених (не менше ніж в трьох) мовах» [1, с. 298].

Як правило, процес перекладу таких лексичних одиниць не викликає ускладнень, навпаки, вони часто виконують в тексті роль свого роду «підказок», з їх допомогою легше зрозуміти сенс цілого, навіть якщо не всі слова в тексті знайомі. Проблема виникає в тих випадках, коли у інтернаціональних слів є чисто українські синоніми, а вибір між двома синонімами може залежати від характеру тексту і його адресата [2, с. 114].

Частими є випадки, коли через несумісність у значеннях паралельних інтернаціональних одиницях утворюються визначальні стилістичні та смислові викривлення у процесі їх буквального перекладу. Так, інтернаціональні одиниці можуть бути в ролі «істинних друзів перекладача», так і в призначенні «хибних друзів перекладача» інтернаціональні одиниці можна поділити на такі базові групи [2, с. 113]: 1) лексичні одиниці з абсолютним збігом у формі в мовах перекладу й оригіналу. Такі слова займають 88% від усього пласту лексики, 2) лексичні одиниці з неповними розрізненнями в образах графіки, які займають 9% від усього пласту лексики, 3) лексичні одиниці зі значними відмінностями в образах графіки, які становлять всього 3% від усього пласту лексики. Наведемо такі приклади слів з латини, які проникли в англосаксонську мову і які змогли зберегтись до сучасного стану англійської мови. Це лексичні одиниці, які мають зв'язок з поняттями релігії: *papa (pope)* від *Lat. papa*, *engel (angel)* від *Lat. Angelus* [3, с. 16].

В. Акуленко надає іншу класифікацію інтернаціональних одиниць: він виокремлює: словотвірні, фонетичні, фразеологічні, семантичні [1, с. 24].

Перекладач мусить використовувати особливий підхід до перекладу інтернаціональної лексики, яка займає вагомий роль серед запозичень. Інтернаціоналізми, які абсолютно повністю збігаються за своїм значенням, зустрічаються дуже рідко. Фігурує чимала група лексичних одиниць і термінів, які мають назву «хибні друзі перекладача» (наприклад *data дані*, *contribution технологічний*, *decade десятиквартій*, *simulation моделювання*, *instance екземпляр*.), транслітерація як спосіб перекладу яких може привести до аномалії змісту самого тексту. В значенні термінологічних одиниць застосовуються як лексичні

одиниці, що можуть використовуватись тільки в межах одного стилю, але й професійні значення слів загальної лексики. Такі слова, як «*klystron -клістрон*», «*coercivity – коерцитивність*» часто вживаються в матеріалах з електротехніки, рідно можна зустріти за кордонами науково-технічних текстів [4, с. 148].

Переклад такої лексики допускає використання прийому дослівного перекладу. *You may experience discomfort in the form of eyestrain – У вас може з'явитися дискомфорт у вигляді напруги зору.* Можна сказати, що перекладач може передавати конкретне вираження одиниці мови буквально, але лише в тих випадках, коли мовне почуття і досвід підказують йому, що використаний їм переклад для визначеної мовної ситуації є адекватною передачею. До часткових невідповідностей відносяться випадки, коли слово в рідній мові збігається зі словом в іншій мові, але тільки в одному з його кількох значень або коли у слова в одній мові є значення, відсутні у нього в іншій мові. Наприклад, «*German national statistics office*» – *Національне статистичне управління Німеччини.*

Інтернаціональна лексика характеризується спеціалізацією значень. У текстах зустрічається безліч лексичних одиниць, підбирати відповідний елемент яких доводиться з урахуванням контексту. «*In testing such dishwasher, a first step might be to attack program operations*» – *Тестування пральної машини починається з перевірки основних режимів.* В цьому прикладі слово «*attack*» замінено українським словом *перевірка*, що є типовим для українського тексту.

Часто використання інтернаціональних значень при перекладі англійських інтернаціоналізмів на українську мову призводить до порушень стилістичних норм мови і викликає неадекватний ефект у читача. Наприклад, «*Open the door very carefully if the dishwasher is operating, there is a dramatic risk of water squirting out*», Як еквівалент прикметника «*dramatic*» перекладач може дати його аналог *драматичний ризик* замість *значний*.

Труднощі перекладу інтернаціональної лексики полягають у тому, що перекладач допускає в перекладі буквальный переклад і порушує норми рідної мови (мови перекладу). У той же час це положення (допустимість буквального перекладу термінів і термінологічних сполучень в ряді окремих, рідкісних, випадків) може послужити і джерелом помилок в перекладі. На підставі результатів дослідження перекладу інтернаціональної лексики встановлено причини помилок: переконаність в однозначності лексичної одиниці і граматичної форми; змішання зовнішнього образу лексичної одиниці; використання аналогії; переклад лексичної одиниці конкретними значеннями, ніж вони мають; невміння

підшукати аналогію для перекладу англійської лексичної одиниці [4, с. 149].

При перекладі важливо розрізнати справді інтернаціональні слова (тобто подібні за написанням або звучанням в різних мовах і збігаються за значенням) від слів, які при своєму зовнішній схожості мають різне значення. Необхідною ланкою при перекладі тексту є його аналіз. В результаті аналізу встановлюються відповідні смислові зв'язки і взаємини не тільки між одиницями оригіналу, але і між одиницями тексту перекладу. Осмисленню піддаються і зміст тексту, і функціонально-стилістичні елементи – як іноземною, так і рідною мовою. Проникнення перекладача в зміст тексту має відбуватися до тих пір, поки він не відчує, що їм знайдена остаточна форма для передачі заданого в тексті змісту і був використаний весь раніше накопичений їм досвід (мовної, загальний, спеціальний) [1, с. 43].

Для еквівалентного відтворення слів необхідно вирішити цілий комплекс науково-методичних і практичних проблем: треба конкретно знати, що слід мати на увазі під еквівалентною передачею змісту тексту; розуміти механізм пошуку і відбору лексичних засобів; використовувати весь свій інформаційний запас і фонові знання; виділяти ті випадки, коли окремі слова англійського оригіналу можуть функціонувати в тексті таким чином, щоб використовувалася вся гама значення слова. Перекладачеві буває важко визначити, яке значення в тому чи іншому контексті превалює; як прийняти вірне «контекстуальне рішення», коли значення слів, зареєстрованих в словниках, збігається зі значенням одиниць української мови, але не в усьому обсязі.

Література:

1. Акуленко В.В. Запитання інтернаціонального словникового складу. Харків: 2002. 203 с.
2. Асмукович І. В. Формування та розвиток англійської авіаційної термінології. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2011. № 6. С. 112–117.
3. Баловнева О.О. Особливості перекладу англійської науково-технічної термінології. *Проблеми перекладу: Тези міжнар. Наук конференції*. Житомирський державний університет. Житомир. 2004. С. 16–18.
4. Журавель Т. В. Поняття перекладацьких трансформацій та проблема їх класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2015. № 19. С. 148–150